

Vinum saman
ráðstefna um starfsendurhæfingu
13. apríl 2011

VIRK

í máli og myndum

Vigdís Jónsdóttir
framkvæmdastjóri VIRK

Dagskrá:

1. Starfsendurhæfing á vinnumarkaði
2. Hlutverk og starfsemi VIRK
3. Starf ráðgjafa VIRK
4. Önnur úrræði og samstarfsaðilar
5. Einstaklingar í þjónustu hjá VIRK
6. Önnur verkefni og næstu skref

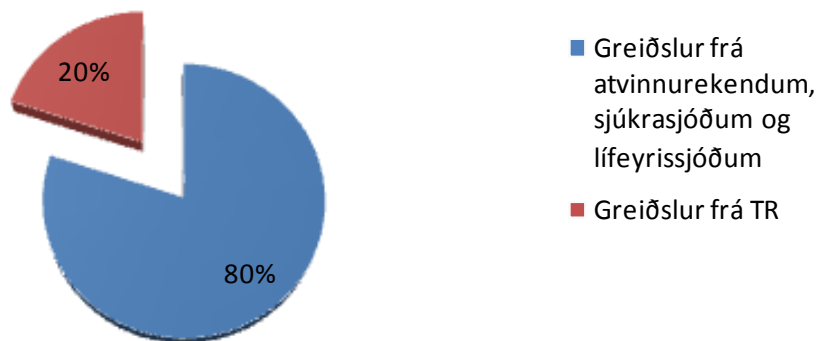
Starfsendurhæfing á vinnumarkaði

- **Hlutverk VIRK** er að draga markvisst úr líkum á því að starfsmenn hverfi af vinnumarkaði vegna varanlegrar örorku með aukinni virkni, eflingu starfsendurhæfingar og öðrum úrræðum
- **Vinnumarkaðsúrræði** sem byggt er upp að frumkvæði aðila vinnumarkaðarins hér á landi. Mikil áhersla lögð á tenginu við vinnumarkaðinn.
- **Snemmbært inngrip** í starfsendurhæfingu getur aðeins átt sér stað í samvinnu við aðila vinnumarkaðarins því langstærstur hluti launa- og bótagreiðslna í veikindum er greiddur af atvinnurekendum, sjúkrasjóðum og lífeyrissjóðum hér á landi.

Velferðarkerfi vinnumarkaðar

Hvaðan koma greiðslur til einstaklinga með skerta starfshæfni?

Það er mikilvægt að tengja saman greiðslur vegna framfærslu og þjónustu á sviði starfsendurhæfingar.

Auka þarf ábyrgð bæði einstaklinga og framfærsluaðila í öllu ferlinu

Vinnan er okkur mjög mikilvæg

- Tekjur og lífsviðurværi
- Sjálfstæði og þátttaka
- Vettvangur sköpunar og athafna
- Stór þáttur í sjálfsmynd einstaklinga
- Félagsleg tengsl og félagsleg staða
- Mótar framkomu og viðhorf

Að vera frá vinnu..... :

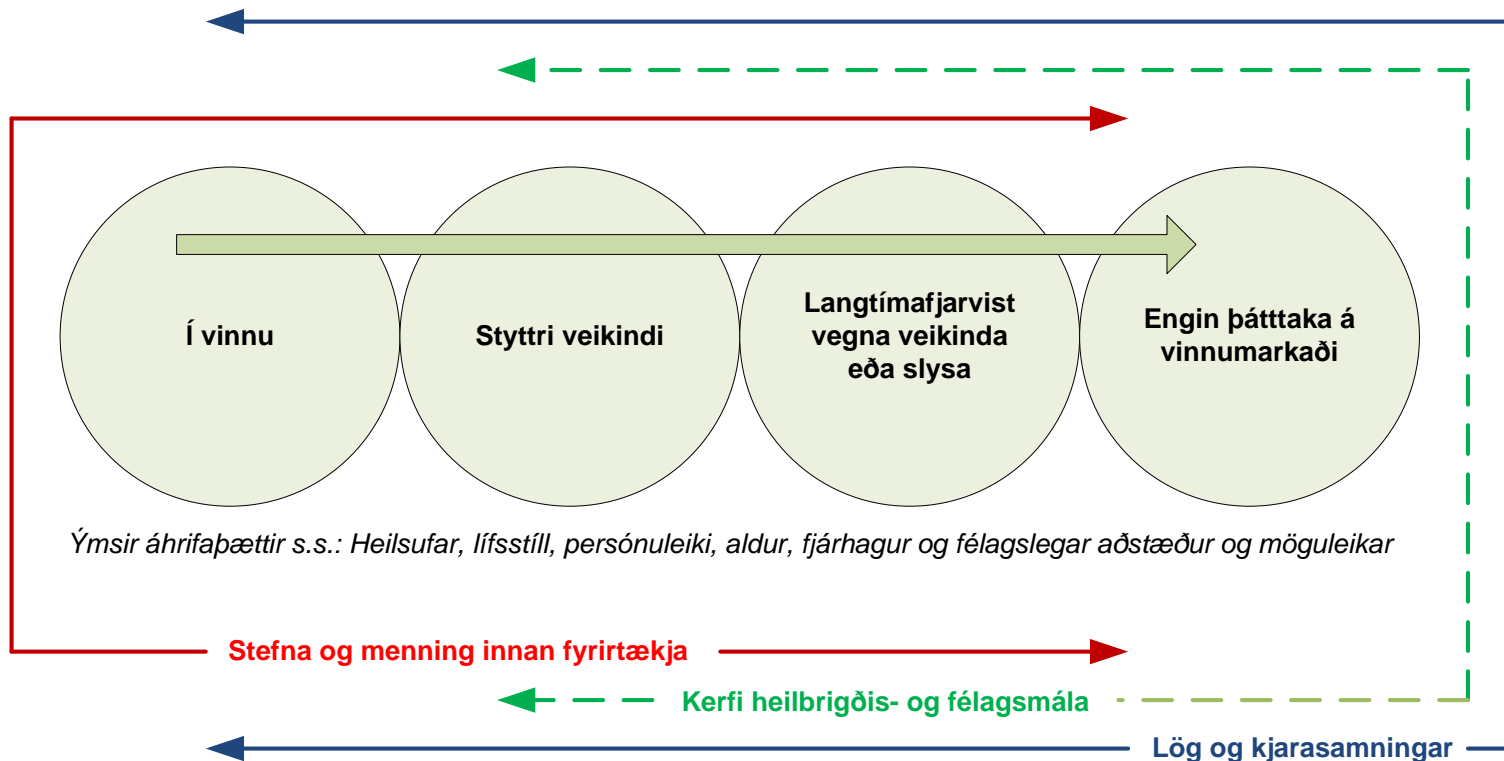
- Ógnar heilsu og lífsgæðum meira en margir lífshættulegir sjúkdómar
- Í því felst meiri heilsufarsleg áhætta en að vinna mjög erfið störf við hættulegar aðstæður
- Áhættan jafngildir því að reykja 10 pakka af sígarettum á dag
- Ungir menn sem hafa verið án vinnu í 6 mánuði eru 6 sinnum líklegri en aðrir til að taka sitt eigið líf

(Waddell and Aylward, 2005)

Komum í veg fyrir þáttökuleysi!

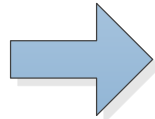
Mikilvægt að tryggja samvinnu og samstarf til að koma í veg fyrir þennan feril

 Krefst samvinnu og samstarfs margra ólíkra aðila

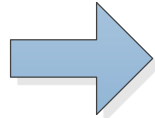
Starfsemi VIRK

Þjónusta við einstaklinga

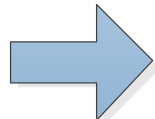
- 28 ráðgjafar hjá stéttarfélögum um allt land
- Samhæfðir vinnuferlar og skráning
- Samningar við fjölda úrræðaaðila og sérfræðinga um allt land
- Sérhæfð matsteymi í Reykjavík, á Akureyri og á Austurlandi

Þjónusta við fyrirtæki og stjórnendur

- Fræðsluefni, fræðsla og ráðgjöf vegna starfsendurhæfingar, fjarvistarstjórnunar og endurkomu til vinnu eftir veikindi og slys

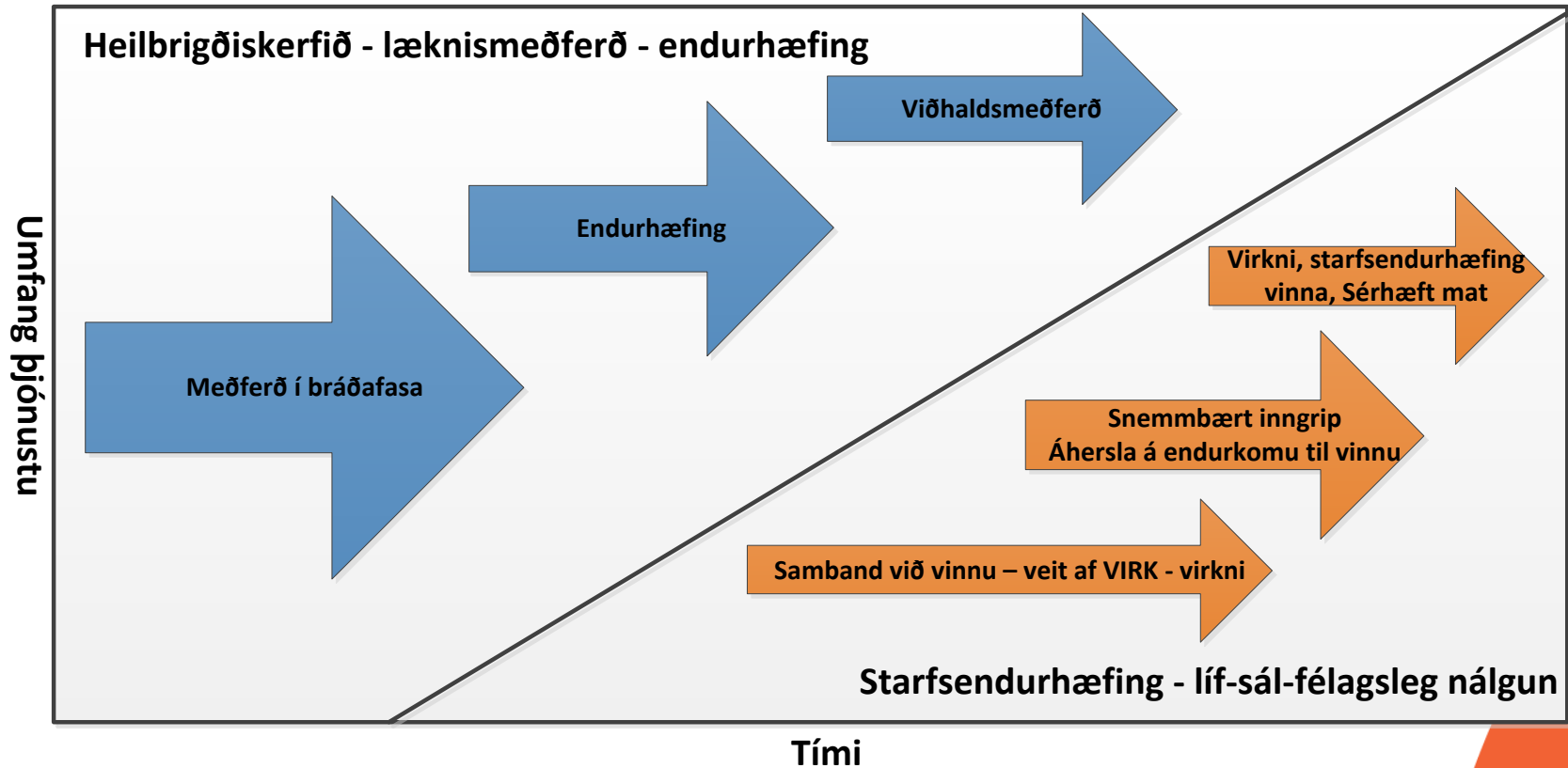
Þróun, fræðsla, þekkingaröflun og miðlun

- Þróun vinnuferla
- Öflun og miðlun nýrrar þekkingar
- Þróun starfshæfnismats
- Rannsóknir

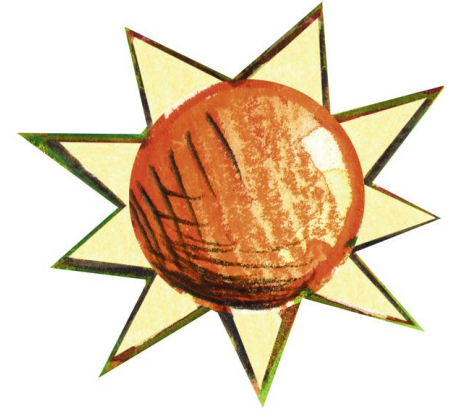

Heilbrigðisþjónusta og starfsendurhæfing

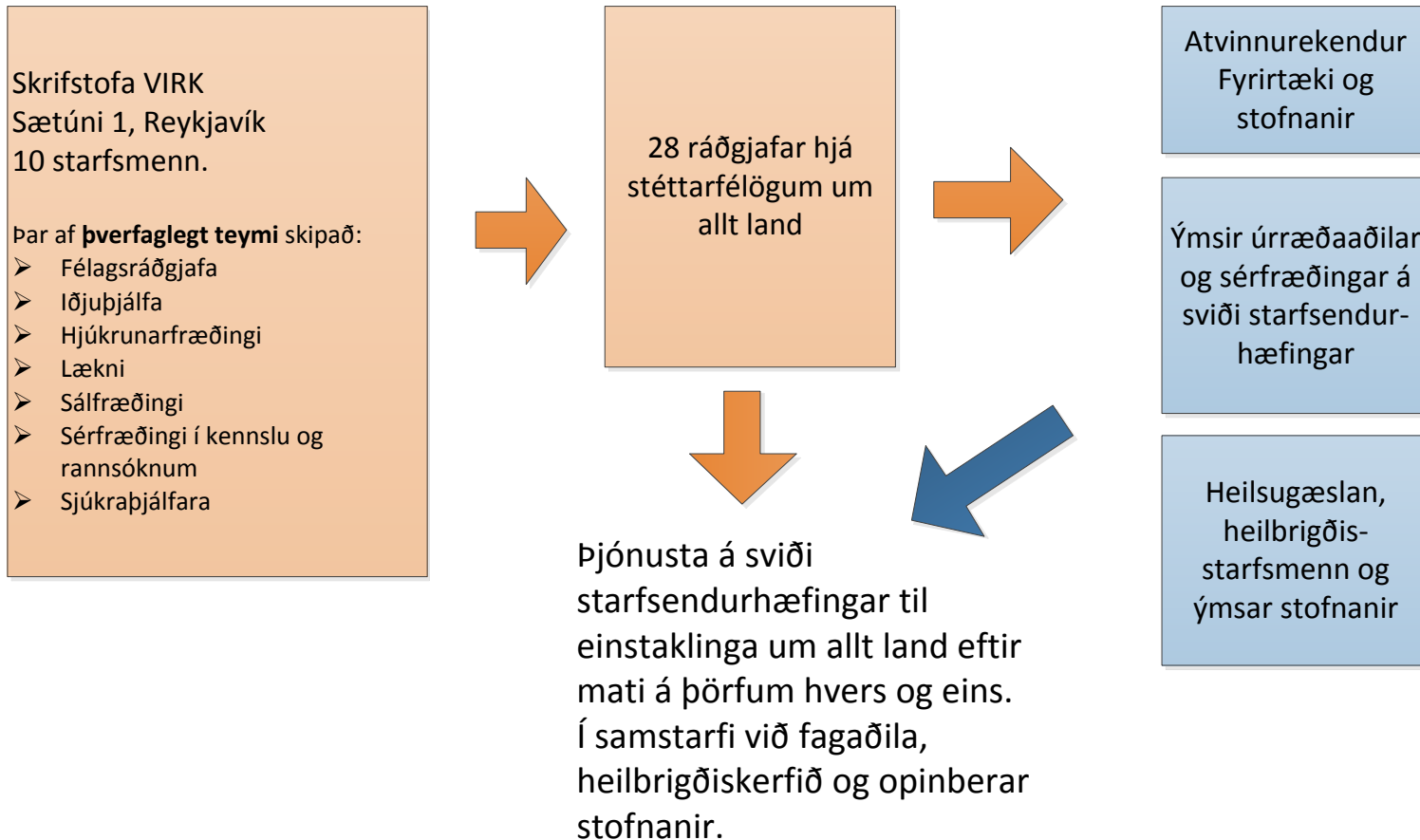

Þjónusta fyrir hverja?

- Grunnforsenda er að til staðar sé **heilsubrestur sem skerðir starfsgetu viðkomandi**
- Þjónustan miðar að því að **auka vinnugetu** og er ætluð þeim sem eru og hafa verið á vinnumarkaði og **stefna aftur á vinnumarkað**
- Öllum hefur verið heimilt að panta tíma hjá ráðgjafa
- Í upphafi höfum við lagt áherslu á að kynna þjónustuna sérstaklega fyrir:
  - Einstaklingum í löngum eða tíðum veikindafjarvistum
  - Einstaklingum á sjúkradagpeningum frá sjúkrasjóðum stéttarfélaganna

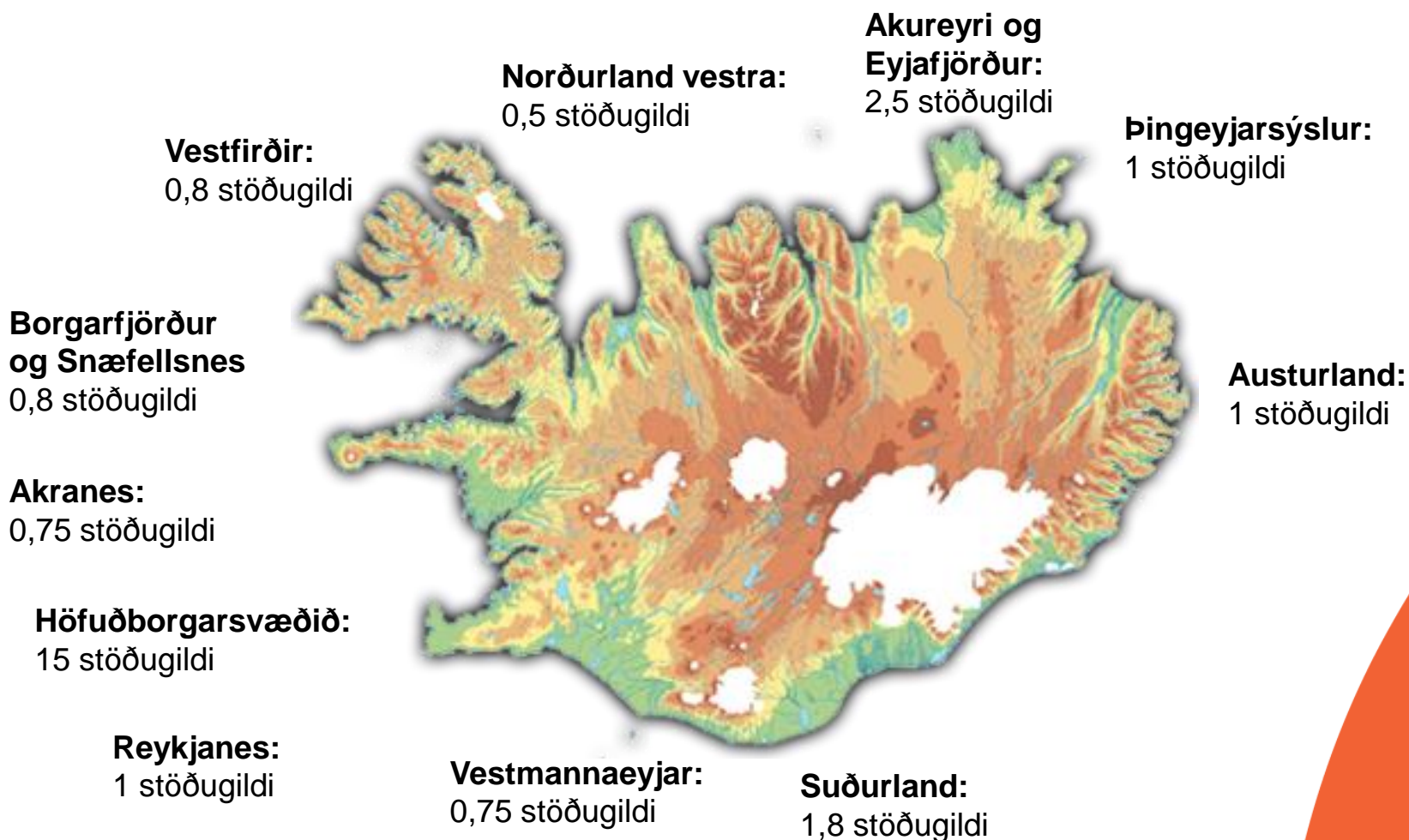
Fyrirkomulag þjónustu

Starf ráðgjafa VIRK hjá stéttarfélögum um allt land

28 ráðgjafar í um 26 stöðugildum hjá stéttarfélögum um allt land

Starf ráðgjafa VIRK

- **Hlutverk ráðgjafa** er að aðstoða einstaklinga við að endurheimta og/eða viðhalda og efla starfsgetu.
- **Starf ráðgjafa** er víðtækt og flókið og til þeirra eru gerðar miklar kröfur!

Mikilvægir þættirnir í starfi ráðgjafa eru:

- Hvatning og viðtöl við einstaklinga um möguleika á vinnumarkaði
- Umsjón með málefnum einstaklinga
- Samskipti við vinnustað
- Samskipti við fagaðila
- Skráning og mat á úrræðum

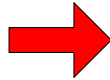

Þjónusta og þjónustubættir

Einstaklingur pantar tíma hjá ráðgjafa:

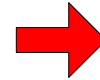
Hann veit af þjónustunni sjálfur eða honum er bent á hana af:

- Trúnaðarmanni á vinnustað
- Heimilislækni
- Stéttarfélagi/sjúkrasjóði
- Yfirmanni
- Vinnufélaga
- Öðrum aðilum

Þjónusta ráðgjafa hjá stéttarfélögum:

- Stuðningur og ráðgjöf
- Umsjón og eftirfylgni
- Upplýsingaöflun og tengsl
- Grunnmat
- Samstarf við vinnustað

Önnur þjónusta ef þarf Nokkur dæmi:

- Stuðningur við vinnu
- Tímar hjá sálfræðingi
- Ýmis námskeið
- Sjálfstyrking
- Næringarráðgjöf
- Fjármálaráðgjöf
- Líkamsrækt með stuðningi
- Sérhæfð starfsendurhæfingar-úrræði
- Þjónusta sérhæfðs matsteymis

Öll aðstoð miðast við að viðhalda vinnusambandi ef það er til staðar eða koma viðkomandi aftur í vinnu

- Ráðgjafar VIRK veita ekki heilbrigðisþjónustu eða meðferð af neinu tagi
- Gott samstarf ráðgjafa við heimilislækna og annað starfsfólk í heilbrigðisþjónustu er hins vegar mjög mikilvægt og getur bæði leitt af sér hagkvæmni og aukinn árangur á öllum sviðum
- Vinna og aðlögun/stuðningur í vinnu er oft mjög mikilvægur þáttur í endurhæfingunni.

Önnur úrræði og samstarfsaðilar

Önnur úrræði og samstarfsaðilar

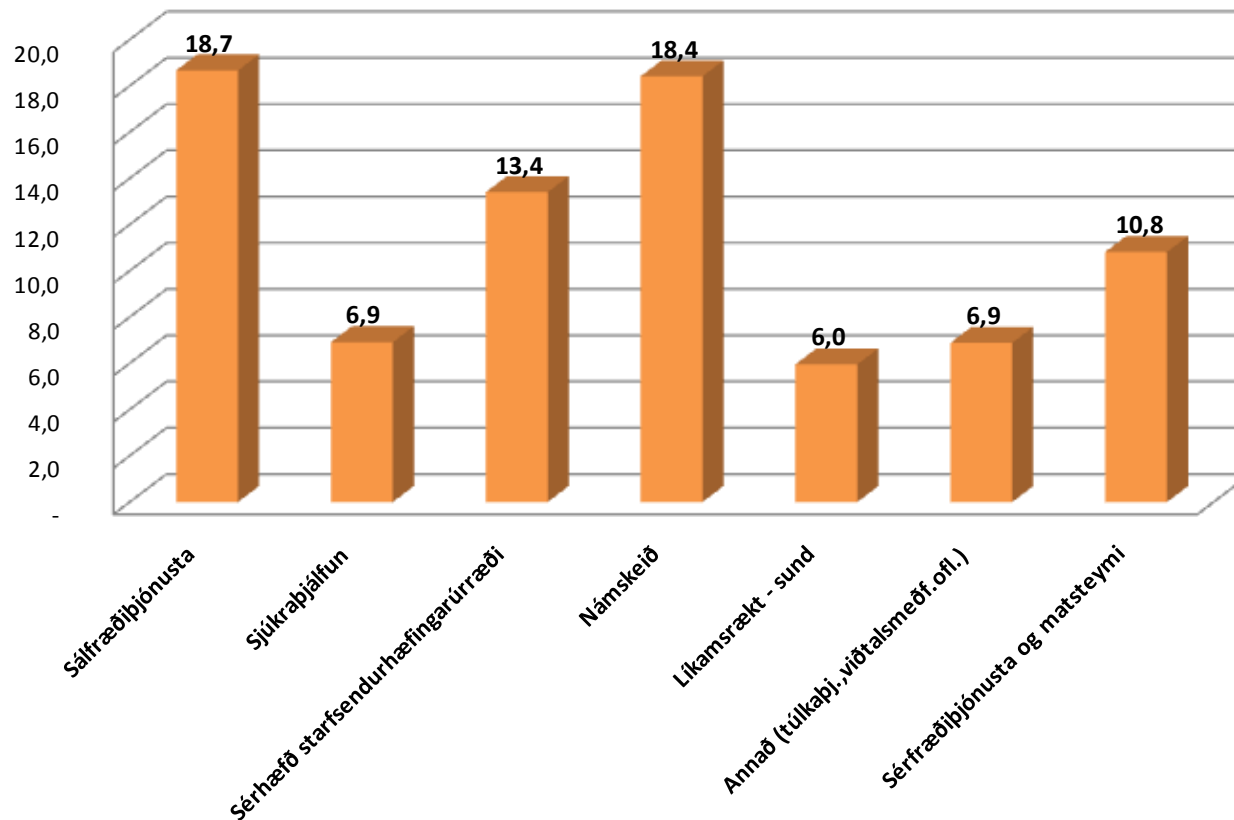
Að þjónustunni kemur fjölbreyttur hópur fagaðila um allt land:

- Sálfræðingar
- Símenntunaraðilar
- Sérfræðingar í heilsueflingu
- Starfsendurhæfingarstöðvar um allt land
- Endurhæfingarstofnanir
- Sjúkráþjálfar, iðjuþjálfar, læknar, félagsráðgjafar, hjúkrunarfræðingar og fleiri

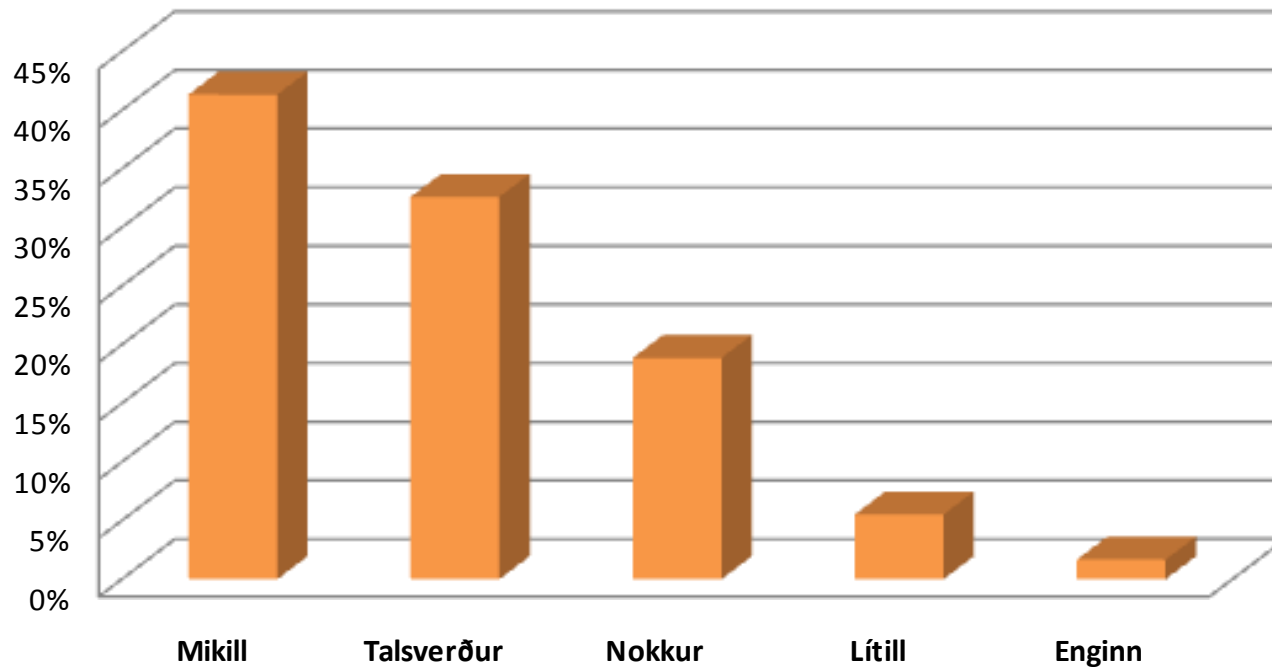
Aðkeypt úrræði/þjónusta á árinu 2010

**Aðkeypt þjónusta frá sérfræðingum og úrræðaaðilum
á árinu 2010 - í milljónum króna**

Árangur aðkeyptra úrræða

Árangur úrræða að mati ráðgjafa og einstaklinga

Einstaklingar í þjónustu hjá VIRK

Fjöldi einstaklinga

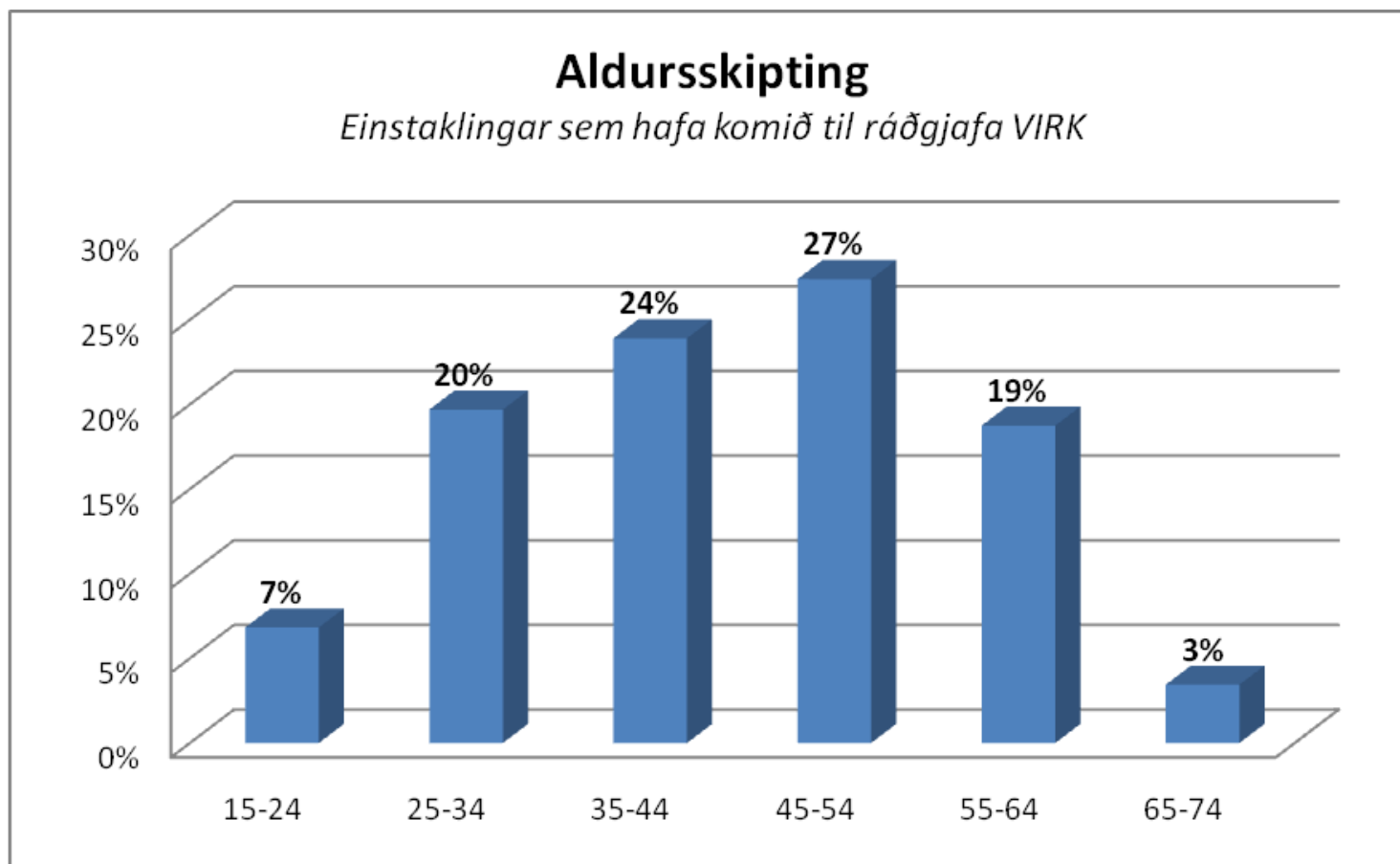
- Fyrstu ráðgjafarnir komu til starfa haustið 2009
- Um 1760 manns hafa komið til ráðgjafa frá upphafi
- Kynjaskipting: 63% konur og 37% karlar
- Flestir eru á bótum hjá sjúkrasjóðum stéttarfélaganna eða á launum í veikindum þegar þeir koma til ráðgjafa

Staðan í lok febrúar 2011:

Heildarfjöldi sem leitað hefur til VIRK	1761
Fjöldi þeirra sem hafa lokið þjónustu	428
Fjöldi í reglulegum viðtölum í febrúar 2011	940
Fjöldi í eftirfylgd hjá ráðgjafa	224
Fjöldi sem hætt hefur þjónustu	169

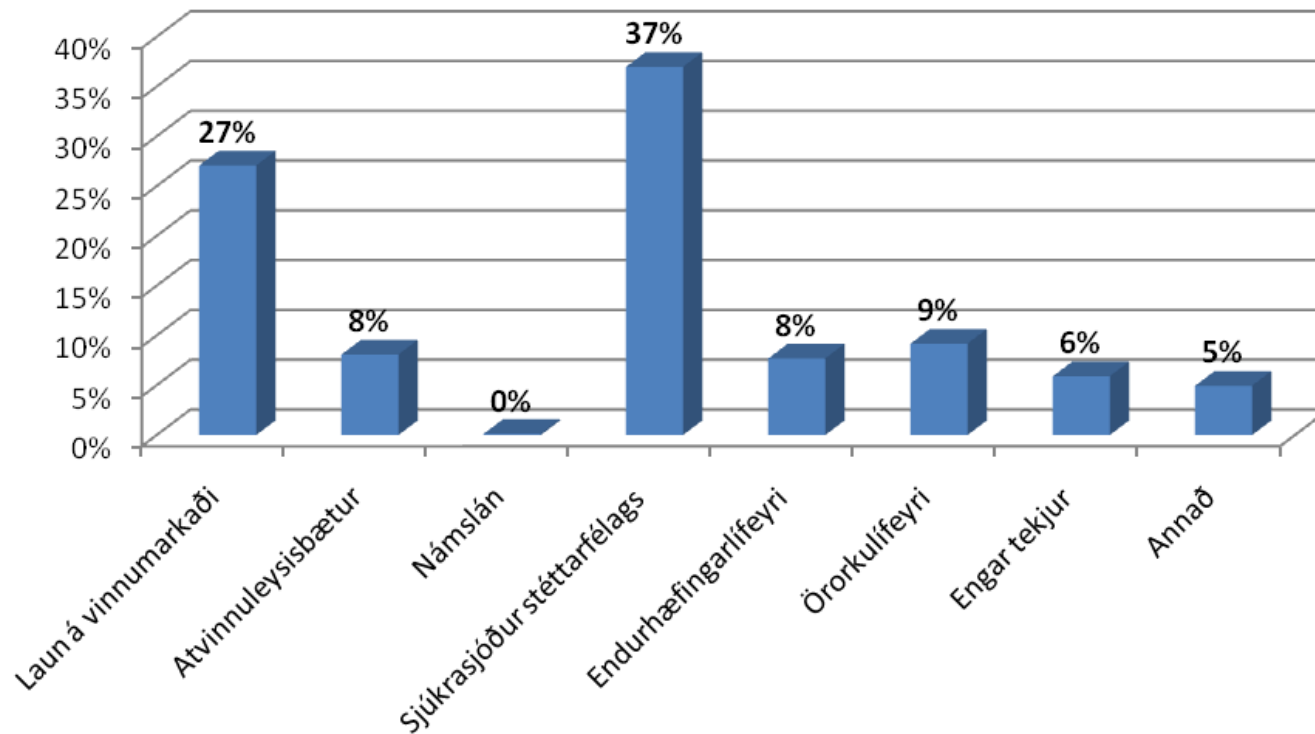
Aldursskipting

Hvaðan koma einstaklingarnir?

Framfærsla við upphaf þjónustu

Um er að ræða einstaklinga sem hafa leitað til ráðgjafa VIRK um allt land

Hver eru vandamálin?

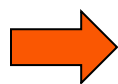
- Flestir glíma við alvarlegan heilsubrest og eru í reglulegu sambandi við lækni eða aðra meðferðaraðila
- Hluti hópsins kemur eingöngu í ráðgjöf. Stór hluti þessa hóps glímir við alvarlega sjúkdóma og á ekki afturkvæmt á vinnumarkað – fær hins vegar ráðgjöf við að fóta sig áfram í kerfinu
- Stór hópur glímir við geðræn vandamál og stoðkerfisvandamál

Oft tengjast vandamálin vinnunni!

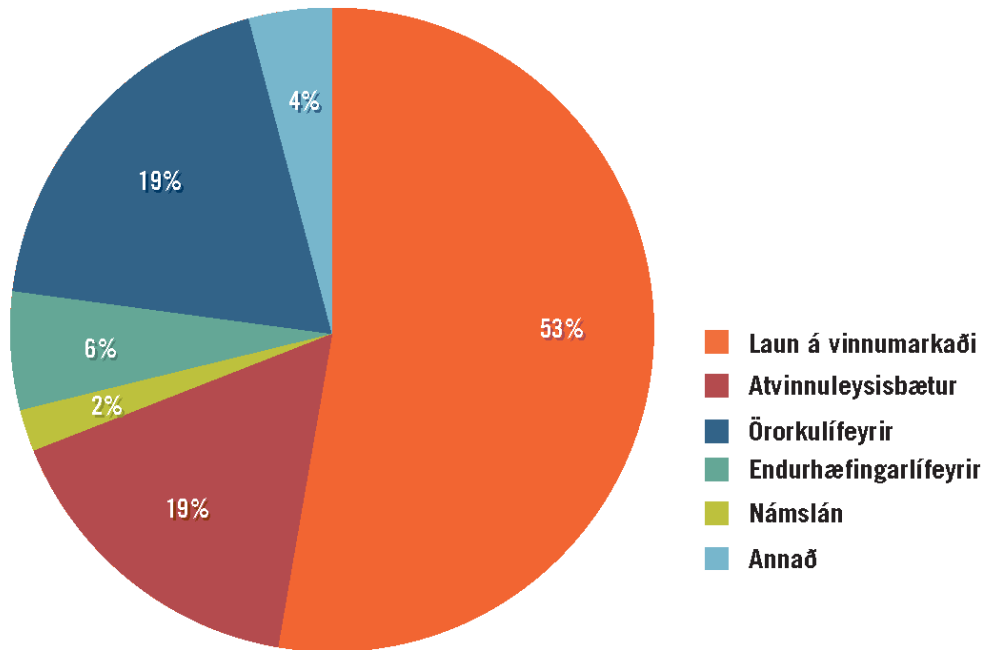
- 64% einstaklinga finnst starfið sem þeir gegndu síðast vera líkamlega erfitt
- Um helmingur einstaklinga sem koma til ráðgjafa VIRK finnst starfið sem þeir gegndu síðast vera andlega erfitt. Helstu erfiðleikapættir eru:
  - Erfið samskipti við vinnufélaga
  - Erfið samskipti við viðskiptavini/skjólstæðinga
  - Álag
  - Halda athygli og einbeitingu
  - Takast á við tilfinningar
- Um þriðjungur kvíðir því að fara aftur í vinnu

Gott samstarf og stuðningur við atvinnulífið er mjög mikilvægur

Hvert fara einstaklingarnir?

Framfærslustaða eintaklinga í lok þjónustu hjá VIRK

Mynd 4

Það skiptir öllu máli að koma snemma að málum!

Staða við komu til ráðgjafa	Stöðugildi með vinnugetu við lok ráðgjafar
Laun á vinnumarkaði	90%
Sjúkrasjóður stéttarfélags	71%
Endurhæfingarlífeyrir	50%
Örorkulífeyrir	17%

Þátttakendur eru ánægðir og ná árangri!

Niðurstöður úr þjónustukönnun meðal þeirra sem lokið hafa þjónustu hjá VIRK:

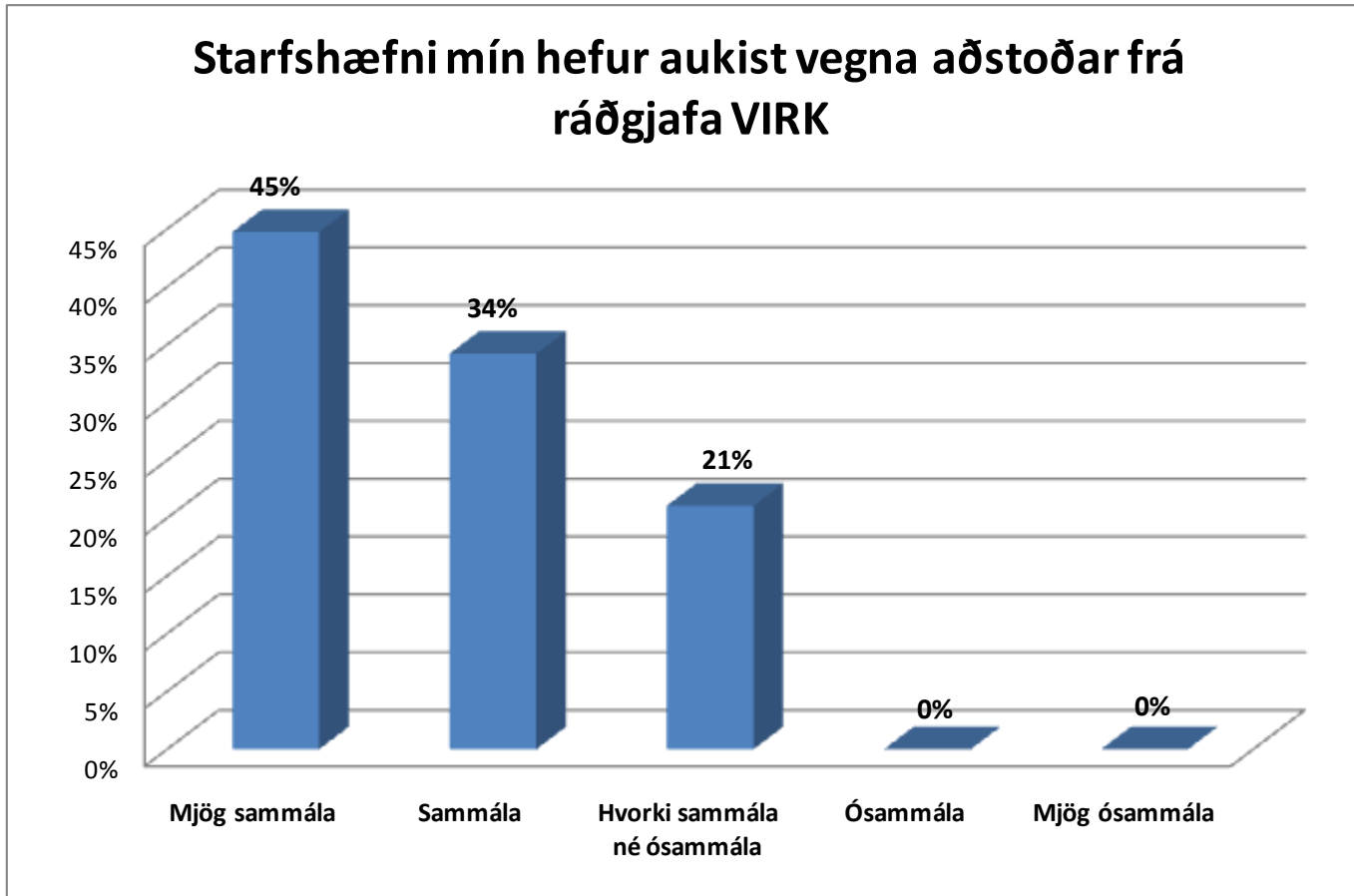
	Meðaltal í upphafi þjónustu	Meðaltal í lok þjónustu
Sjálfsmynd	4,5	7,8
Starfshæfni	3,7	7,9

*Mat einstaklings í
upphafi og lok þjónustu
á kvarðanum 1-10*

- 95% telja að ráðgjafinn hafi aðstoðað þá við að setja sér raunhæf markmið um að fara aftur í vinnu
- 83% telja að hvatning ráðgjafa hafi styrkt fyrirætlun þeirra um að komast aftur í vinnu
- Allir þátttakendur segjast myndu ráðleggja öðrum í svipuðum sporum að nýta sér þjónustu VIRK

Þjónustukönnun – fleiri niðurstöður:

Um 80% telja að starfshæfni sín hafi aukist vegna aðstoðar frá ráðgjafa

Önnur verkefni og næstu skref

Þróun, fræðsla, útgáfa og rannsóknir

- Starfshæfnismat og vinnuferlar. Mikil þróun í gangi - m.a. í samstarfi við bæði innlenda og erlenda sérfræðinga
- Styrkir til uppbyggingar- og þróunarverkefna
- Upplýsingakerfi og tölfræði
- Vottun vegna upplýsingaöryggis
- Þekkingaröflun
- Útgáfa (heimasíða, bæklingar, fræðsluefni og dagbók)
- Rannsóknir og mat á árangri
- Fræðsla og þróun fræðsluefnis m.a. í samstarfi við NIDMAR (National Institute of Disability Management and Research)

Aukið samstarf og aukin þjónusta við atvinnurekendur

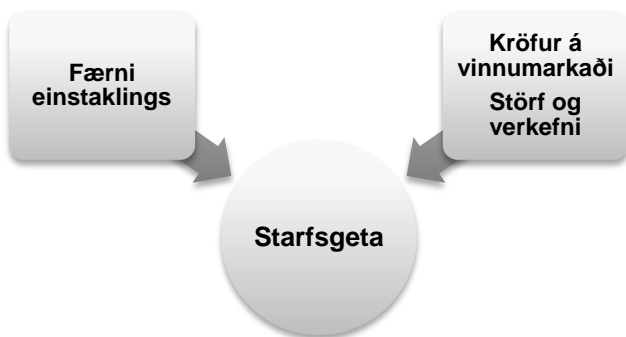
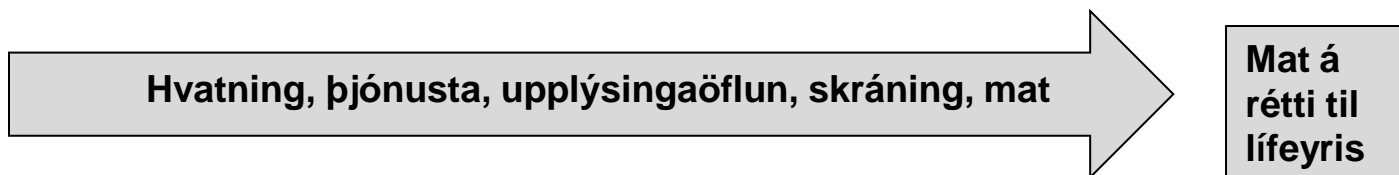
- **Aukin atvinnutenging** í starfsendurhæfingu er forsenda árangurs til framtíðar
- **Aukin vitund og þekking** á vinnumarkaði er mikilvæg
- **Þróunarverkefni um starfsendurhæfingu og forvarnir** til næstu 2-3 ára:
  - 20 fyrirtæki/stofnanir
  - Fjarvistarstjórnun, stefnumótun og eftirfylgni
  - Endurkoma til starfa eftir veikindi eða slys
  - Starfsendurhæfing á vinnustað
- **Þróunarverkefni um aukna möguleika á vinnumarkaði** fyrir einstaklinga með skerta starfsgetu

Aukið samstarf um þróun starfshæfnismats

- **Samræmt þverfaglegt starfshæfnismat** hjá öllum sem koma að ráðgjöf í starfsendurhæfingu
- Leggja þarf megináherslu á þjónustuferilinn – endanleg ákvörðun verður aldrei hlutlæg sama hvaða mat er lagt til grundvallar. Árangurinn mun á endanum grundvallast á ferlinu en ekki endanlegu mati á rétti til lífeyris.

Sami sjúkdómur getur haft mjög mismunandi áhrif á einstaklinga.

Geta, umhverfi, möguleikar og markmið skipta miklu máli.

Oft eru aðrir þættir en upphafleg veikindi ráðandi ástæður örorku.

Næstu skref.....

- Áframhaldandi þróun vinnuferla og þjónustu
- Aukið samstarf við atvinnurekendur
- Aukið samstarf við lífeyrissjóði
- Aukið samstarf við fagaðila og úrræðaaðila um allt land
- Áframhaldandi þróun í útgáfu og stuðningi til rannsókna og þekkingaröflunar

www.virk.is